DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

N°. 72. **Zaturdag 22 December.** **1855.**

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schooneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, N°. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. ***f* 4.50** ; franco per post ***f* 5.50**.
Advertentiën van 1—6 regels ***f* 1**. Voor elken regel meer **15 cents** ; behalve **35 cents** zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van ***f* 1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

De Sondtol-quaestie.

IV.

Het Pruissische verdrag van 1818 was voor den tijd van 20 jaren vastgesteld; na afloop daarvan, in 't jaar 1838, drong de handelstand van alle Oostzeehavens met vernieuwde kracht op de opheffing aan van de belemmerende formaliteiten en het hooge bedrag van den Sondtol, en protesteerde tegen het niet in acht nemen van het regt, krachtens het verdrag van 1818. Men verzocht een naauwkeurig onderzoek, dat bij Kabinets-orde van 5 Junij 1838 toegezegd werd. Eigenhandige, met klagten vergezelde brieven van Frederik VI aan Frederik Willem III deden intusschen de lasten des handels als eene persoonlijke zaak tusschen de beide koningen beschouwen. Het Pruissische Ministerie toonde den koning aan, dat de Sondtol zoowel den afzet van Pruissen en der daarachter liggende landen stremde, als den prijs van koloniale waren en andere Overzeesche artikelen, ten nadeele der consumtie, der fabricatie en van den handel verhoogde. Men beproefde voorts in onderhandeling te treden; men verbond zich met Zweden. Denemarken trachtte, en zulks met geluk, die onderhandelingen te verijdelen, en het verklaarde dat het beneden zijne waardigheid was om deskundige leden van den Stettinschen handel bij de onderhandelingen toe te laten.

Eindelijk bragt, in 1841, de handel van Hull, daartoe door Zweden aangezet, de zaak in het Engelsche parlement. Hij stelde de motie voor: om eene zoodanige herziening van den Sondtol te verlangen, als noodig was ter verligting van den Engelschen handel in de Oostzeehavens. „Wanneer het bestuur van 1814" — zeide de voorzitter van de motie, Mr. Hult, — „slechts eenigermate het besef had gehad „van het gewigt onzes handels met het Noorden van „Europa, het had nooit kunnen erkennen de verouderde en nadeelige rampspoeden des Konings van „Denemarken, om aan den vrijen in- en uitvoer in „de Oostzee in den weg te zijn. De Sondtol is eene „instelling, die strijdig is met elk erkend beginsel van „het volkenregt en met het algemeen gebruik der „beschaafde wereld; eene bepaalde overtreding van die „vrije grondstellingen tot regering van het internatio„naal verkeer en voor de grootste belangen van onzen „handel verderfelijk." Sir Robert Peel ondersteunde de motie met groote warmte, en beschouwde de parlementaire debatten als eene goede demonstratie om Denemarken tot bezinning en inkeer te brengen. Ook Lord Palmerston, destijds Min. van Buitenlandsche Zaken, verklaarde volkomen met de gedane motie in te stemmen, en wees op de reeds aanhangige onderhandelingen. Denemarken handelde hierin even behendig als altijd. Zweden had de onderhandelingen aangeknoopt, en Engeland zich daarbij aangesloten; Pruissen daarentegen werd door Denemarken dringend verzocht om zich van elke deelneming te onthouden, onder belofte om, bij geheel afzonderlijke onderhandeling, alle Pruissische belangen in het oog te houden. De diplomatieke greep gelukte. De Engelsche bezwaren werden door enkele concessiën, vooral met betrekking tot manufacturen, uit den weg geruimd; de Zweedsche klagten werden gesust door de betaling van eene grootere jaarlijksche bijdrage tot het onderhoud van lichtvuren. Op 13/23 Augustus 1841 sloot Denemarken te Londen en Elseneur met Engeland en Zweden eene conventie, waarbij het, even als bij alle vroegere verdragen, niets verloor, maar wél veel had gewonnen. Na de ratificatie der conventie, haastte zich Rusland, waarmeê evenwel volstrekt niet was onderhandeld, haar formeel en uitdrukkelijk aan te nemen — 't geen bij zijn gepriviligieerde positie volstrekt niet noodig was — en Pruissen daarentegen werd afgescheept met de verklaring van Denemarken, dat de zaak door de bewuste conventie was ten einde gebragt. In 1845 werden, dien ten gevolge, de onderhandelingen afgebroken, onder stilzwijgende erkenning van het verdrag van 1818. Tegen alle verwachting vernieuwde Pruissen op 26 Mei 1846 het tractaat. Rusland had eenige tarief-vermindering voor katoen, ruwe suiker en brandewijn van Denemarken geëischt en verkregen; Pruissen mogt daaraan ook voor zijne vlag deelnemen, maar verkreeg daarvoor in de plaats, bij art. 4 van 't tractaat van 26 Mei 1846, de volle Pruissische erkenning der conventie van 1841 met de toezegging, die overbodig was, dat elke vermindering van het tarief van 1841, alsmede elke andere begunstiging, van welken aard ook, die intusschen aan eene andere Natie zal worden toegestaan, ook genoten zal worden door Pruissen. Met 1 Julij 1851 liepen de overeenkomsten van 1841 en 1846 ten einde; en toen werden zoowel in Zweden als in de Pruissische Oostzeehavens de eischen tot verandering in deze, op nieuw, met groote levendigheid herhaald. De kwijning van den handel, de moeijelijkheid der concurrentie met de Elve en met de spoorwegen, werd uitvoerig door Stettin geschetst, dat zich met de hoop vleide, dat de Dresdener conferentiën van 1851 de even drukkende als grievende lasten uit den weg zouden ruimen. De afgevaardigden van de Handels-societeit te Stockholm klaagden over nieuwe schendingen van het verdrag, herinnerden aan de oude tolvrijheid, aan de beteekenisvolle omstandigheid, dat Denemarken slechts in het bezit was van één der beide oevers, en eindelijk van Zwedens bereidvaardigheid, om, tot redding van Denemarken, welks geheele bestaan in de jongste politieke crisis op het spel stond, met een hulpkorps bij te staan, dat twee millioenen Rijksdaalders gekost had en waarvoor Zwedens ingezetenen hoogere belastingen moesten betalen. Na zoodanig hulpbetoon werd het als dubbel hard en vernederend beschouwd, dat de Zweedsche handel voor de vaart langs zijne *eigene* kust voortdurend aan Denemarken tol betalen moest. De conventie van 1841 stelt eene tollinie vast, getrokken van de vlaggen-batterij op Kronenburg naar het noordelijk punt van Helsingsborg op de Zweedsche kust; ten gevolge daarvan ziet men dagelijks het onnatuurlijke verschijnsel, dat de handel in de kustvaart, tusschen *Zweedsche* steden van beide zijden der getrokken lijn, in Elseneur tol moet geven. Het Pruissische zoowel als het Zweedsche Ministerie gaf op deze klagten allerlei beloften. Op 19 Augustus 1851 werd medegedeeld: dat het voorstel, om de conventie van 1846 op te zeggen of te eischen eene vermindering voor die artikelen, welke meer dan 1 per cent betalen, naauwkeurig was onderzocht; maar dat dit onderzoek tot de overtuiging heeft geleid, dat onder de bestaande omstandigheden van onderhandelingen geene gunstige uitkomst was te verwachten. Op 21 Junij 1852: dat het ondoenlijk was om het geheele bedrag van den Sondtol als Staatslast over te nemen; op 24 September 1853: de Regering zou niet nalaten om, ter gelegener tijd, op eene vermindering van den Sondtol aan te dringen.

Sedert is, in den stand der zaak, niets veranderd. Dien toestand zal niemand regtvaardig vinden en niemand zal ontkennen, dat verbetering niet noodig is. Gelijk wij reeds in ons eerste artikel aanstipten, is het Noord-Amerika, dat verklaard heeft de opheffing van den Sondtol te willen. (*) Die verklaring werd gegeven in een zin, welke deed vreezen, dat Amerika zelfs niets van *schikking* weten wil, en voor de afschaffing niets in de plaats wenscht terug te geven. Door dezen eisch in het naauw gebragt, rigtte het Deensche kabinet, in de maand October jl., eene nota aan de verschillende kabinetten, waarin zij werden uitgenoodigd om met Denemarken te onderhandelen over een schikking betrekkelijk den Sondtol. In die nota worden op nieuw bijeengebragt al de, zeker zwakke gronden welke Denemarken aanvoert ter verdediging van zijn regt tot heffing van den Sondtol; maar, om zoo mogelijk Amerika's eisch te bevredigen, wenscht Denemarken eene definitive regeling tot stand te zien komen.

„Zulk eene regeling — zegt de nota — kan alleen door gelijktijdige zamenwerking van al die mogendheden tot stand gebragt worden. De formele en stellige overeenkomsten tusschen Denemarken en de overige mogendheden opzigtelijk den Sondtol gedoogen geene afzonderlijke schikking te dezen aanzien tusschen Denemarken en eenigen anderen Staat. Behalve deze voorwaarde is er nog eene, die de Deensche regering als onvermijdelijk beschouwt, namelijk, dat het onderwerpelijke vraagstuk niet als eene handels- of geldquaestie, maar als een politiek vraagstuk behandeld worde; dit strookt met de historie van den Sondtol en met de rol, welke die tol in de politiek van Noord-Europa gespeeld heeft: anders zoude men ook aan de onderhandeling niet die strekking en dat karakter kunnen geven, die noodig zijn om zoodanige ondergeschikte punten ter zijde te stellen, als wel bij eene louter commerciële en fiscale aangelegenheid te pas kunnen komen, maar niet bij eene schikking, welke dienen moet als aanhangsel tot vredestractaten en tot overeenkomsten, waarbij het systeem van het politiek evenwigt geregeld werd. Terwijl dus de Deensche regering haar voorstel aan de welwillende aandacht der kabinetten aanbeveelt, neemt zij de vrijheid ze tevens uit te noodigen om zoo spoedig mogelijk met haar in onderhandeling te treden, en hunne diplomatieke agenten bij het Deensche hof van de noodige volmagten en instructien te voorzien, of wel speciale commissarissen naar Kopenhagen te zenden, ten einde eene definitive en algemeene overeenkomst te onderhandelen en tot stand te brengen, zoowel ten aanzien van de schadeloosstelling waarop Denemarken zou blijken regt te hebben voor de verliezen, die het ophouden van den tol zou medebrengen, als ten opzigte van de beste wijze van berekening tot het vinden en bepalen van de reden, in welke iedere van de respective mogendheden tot die schadeloosstelling zou hebben bij te dragen.

Wat de wijze van uitvoering van het plan eener capitalisatie betreft, zegt de nota het volgende:

„Het is niet de eerste reis, dat dit plan in overweging genomen wordt. Ofschoon hetzelve door de Deensche regering nooit formeel aan de mogendheden in het algemeen is voorgesteld, heeft het toch het onderwerp van onderhandelingen met verscheiden kabinetten uitgemaakt, en men mag dus aannemen, dat het in beginsel niets nieuws voor de belanghebbende mogendheden bevat, noch iets hetwelk uitvoerige verklaringen behoeft om begrepen te worden. Het schijnt ook voor het oogenblik niet noodig in een bijzonder onderzoek te treden van de verschillende grondslagen van capitalisatie, tusschen welke men te kiezen had. Ofschoon de Deensche regering natuurlijker wijze haar aandeel tot de capitalisatie zal bijdragen, kan het hare bedoeling niet zijn de voorstellen vooruit te loopen, die ontstaan kunnen in den loop van onderhandelingen waaraan gezanten van verschillende Staten deel nemen. Daar zij geen anderen wensch heeft, dan om eene voor allen even aannemelijke schikking te vinden, zoo geeft zij, mits dat oogmerk bereikt worde, aan geenen der wegen, die daartoe leiden kunnen, de voorkeur.

„Intusschen zal het welligt niet overbodig zijn eene schets mede te deelen van den grondslag van capitalisatie, welken de Deensche regering als het meest overeenkomstig met den aard der opbrengsten, wier capitalisatie het geldt, zou beschouwen, en waarvan de aanneming haars inziens het door elke der mogendheden bij te dragen aandeel naar de meest juiste evenredigheid met den door derzelver scheepvaart en handel opgebragten tol zou regelen.

„De Sond- en Belttol wordt deels van de schepen, deels van de ladingen geheven, en deze laatste is de eigenlijke Sondtol, terwijl de eerste hoofdzakelijk de vuur- en bakengelden, de ongelden enz. bevat. In vroegeren tijd wilde men de nationaliteit der door den Sond en de Belten varende schepen als uitsluitenden grondslag voor de capitalisatie aannemen; het valt echter in het oog, dat dit plan alles behalve regtvaardig zou zijn, daar het getal der schepen van eene gegeven natie, het welk den Sond en de Belten doorvaart, geenszins het aandeel bepaalt hetwelk deze natie werkelijk tot den Sondtol bijdraagt, die voornamelijk van de lading wordt geheven. Dit aandeel zou op eene met de waarheid beter overeenstemmende wijze worden gevonden, wanneer men de hoeveelheid der waren, die door den Sond en de Belten gevoerd zijn, tot grondslag nam. Bij het aannemen van deze basis zou men bij voorbeeld kunnen overeenkomen, dat de respective Staten, Denemarken daaronder begrepen, aan de capitalisatie zouden deel nemen in evenredigheid van de uit hunne havens naar de Oostzee door den Sond en de Belten uitgevoerde, of van de uit de Oostzee langs denzelfden weg naar hunne havens gevoerde hoeveelheid waren, en wanneer men dezen grondslag met de nationaliteit der schepen combineerde, in dier voege dat het bedrag der aan Denemarken te betalen schadevergoeding, voor zoo veel den eigenlijken Sondtol betreft, naar den regtstreekschen in- en uitvoer van waren van iederen Staat door den Sond en de Belten, en voor zoo veel de vuur- en bakengelden en andere regten betreft, naar de vlaggen berekend werd; dan zou men welligt, ten minste bij nadering, eene

(*) Volgens een der jongste bladen van New-York, heeft het gouvernement der Vereenigde Staten het voorstel van Denemarken dat de Sond-tol afgekocht zou worden door eene kapitalisatie van deszelfs bedrag, of vervangen door een naar de waarde der lading van de doorvarende schepen berekend regt, van de hand gewezen.

regtvaardige en billijke beslissing van een vraagstuk bereiken, welks bevredigende oplossing steeds de grootste moeijelijkheden zal opleveren.

De kabinetten, aan welke de nota is toegezonden hebben zich gehaast, om gevolmagtigden te zenden tot bijwoning der onderhandelingen. Ook ons land neemt daaraan deel. Welke houding daar waarschijnlijk door onzen gezant zal worden aangenomen, is reeds, blijkens de woorden van onzen Minister van Buitenlandsche Zaken door ons in het eerste artikel aangehaald, medegedeeld: het schijnt namelijk, dat Nederland, en wij zouden het goedkeuren, niet zeer gezind is om tot de capitalisatie van den Sondtol mede te werken. Latere berigten in de dagbladen vermeldden, dat, daar Amerika volstandig bleef weigeren, om in eenige schikking hoegenaamd te treden, de conferentiën vooralsnog waren uitgesteld. Wij hebben intusschen getracht het Nederlandsche publiek op de hoogte te stellen van het vraagstuk; en het zal nu met vrucht de latere gebeurtenissen betrekkelijk deze zaak kunnen volgen.

Een punt, een belangrijk punt, blijft ons echter in deze nog te behandelen over. Het is de mededeeling van gewigtige en beteekenisvolle cijfers, om aan te toonen, hoe drukkend de last is dien de Sondtol op handel en scheepvaart legt en hoe wenschelijk het ware, dat die last, zoo ten eenemale strijdig met de thans zoo algemeen teekende beginselen van vrije vaart en vrijen handel, opgeheven worde. Wij zullen dit punt in een laatst artikel behandelen.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Men heeft thans berigt, dat het verdrag, tusschen Zweden en de Westermagten vastgesteld, gister te Parijs officieel is bekend gemaakt. Het heeft ten doel, om verwikkelingen te voorkomen, die het Europeesch evenwigt zouden kunnen verstoren. Zweden neemt aan, niets aan Rusland af te staan of het niet toe te laten eenig deel van zijn grondgebied te bezetten, maar integendeel de aanspraken van Rusland op visch- en weideregt af te wijzen. Ingeval Rusland aan Zweden eenig voorstellen of bedreigingen mogt doen, zal het kabinet van Stockholm de Westermagten dadelijk waarschuwen, die hare zeemagt dadelijk zullen ter beschikking stellen, om met de Zweden zamen te werken.

Moge uit deze mededeeling al weinig op te maken zijn, men heeft thans de zekerheid, morgen of overmorgen nader te worden ingelicht. Naar de inzage van den korten inhoud, die hierboven wordt medegedeeld, zou het verdrag niet van dat belang wezen, als men zou hebben kunnen verwachten na het gerucht, dat er van de zending van generaal Canrobert gemaakt is. Doch men weet dat er ook van geheime artikelen is gesproken.

Men gelooft te Berlijn, dat het tusschen de geallieerden tot eene diplomatieke overeenstemming is gekomen, betreffende de uitlegging van het December-tractaat, doch men twijfelde, of Rusland de voorstellen wel zoude aannemen. Ook hield men de terugroeping van graaf Esterhazy voor waarschijnlijk.

Het Russischgezinde blad uit Brussel, *le Nord*, komt er onbewimpeld voor uit, dat, ingeval de onzijdig-verklaring van de Zwarte Zee moet beteekenen, dat Rusland noch sterkten, noch oorlogschepen in of van die zee zal mogen hebben — de vrede niet denkbaar is, zoo lang niet Rusland geheel tot eenen toestand van onmagt is gebragt. Het blad doet opmerken, dat Frankrijk zich evenzeer tot het uiterste zou verdedigen, uit een gevoel van nationale fierheid en vaderlandsliefde, ingeval die mogendheid werd aangezegd, dat het noch Toulon, noch eenige sterkte, noch oorlogschepen in of aan de Middellandsche Zee zou mogen bezitten.

In dat blad komt nog voor, dat eerst dan ernstig over onzijdig-verklaring van de Zwarte Zee zal kunnen worden beraadslaagd, als men een middel zal hebben gevonden, om Rusland te waarborgen voor aanvallen op zijn grondgebied, welke van Toulon, Malta of Gibraltar mogten uitgaan.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

Te Kamiesch is de winter met sneeuw begonnen. Zoowel daar als in Sebastopol neemt het aantal barakken zeer toe. Bij Kamiesch alleen zijn er bijna 800 opgezet; overigens worden ook steenen huizen van eene verdieping gebouwd. De straten zijn breed en dragen bijzondere namen. Binnen kort zal er ook eene kleine kerk ingewijd worden. De Russen zijn in de noordelijke forten zeer werkzaam, en men houdt zich op een ernstigen aanval van hunne zijde bereid. Het veroverde gedeelte van Sebastopol verdwijnt langzamerhand, elk soldaat sleept daarvan dagelijks een stuk weg. Spoedig zal er geen plank meer overblijven, en wanneer er niets meer te halen zal zijn, zullen de mijnen het vernielingswerk voltooijen.

— Het Engelsche leger in de Krim zal in twee afdeelingen worden gesplitst, van welke de eene zal worden geplaatst onder de bevelen van den generaal sir Colin Campbell, de andere onder die van den generaal sir William Eyre. De generaal Codrington blijft evenwel met het opperbevel over de geheele Britsche legermagt belast. Deze maatregel is genomen op uitdrukkelijk verlangen van de Britsche regering, welke heeft gewild, eensdeels dat het leger zou worden georganiseerd naar het voorbeeld van de Fransche krijgsmagt, anderdeels dat twee generaals betrekkingen zouden erlangen, overeenkomstig met de langdurige door hen bewezene diensten.

Volgens de te Konstantinopel uitkomende dagbladen, heeft de maatregel onder de Engelsche soldaten algemeen genoegen gegeven.

Reeds hebben wij eenige bijzonderheden medegedeeld over de vesting KARS; thans behelst een buitenlandsch blad de volgende uitvoeriger beschrijving van de in den laatsten tijd zoo dikwerf besproken vesting:

De stad Kars had reeds lang, voor zij in het jaar 1828 door de Russen in bezit genomen werd, toen Paskiewitsch haar reeds den 25 Junij, den negenden dag na zijn aftogt van Gumri, door stormloop bemagtigde, ten gevolge der zoo vernielende Turksch-Perzische oorlogen in grootte, bevolking en welvaart aanzienlijk verloren. In het jaar 1700, toen Tournefort haar bezocht, was zij nog de helft grooter dan Erzerum, ofschoon de handel door de rooverijen der Kurden en Lasen geleden had. De stad ligt amphitheatersgewijze, heeft steenen huizen van meer dan eene verdieping, welke met houten balkons voorzien zijn en eerder een Europeschen dan een Aziatischen vorm hebben. De oude citadel is gelegen op steile, ontzaggelijke rotshoogten. De muren der stad liepen in 1819 in eene regte lijn van het Westen naar het Oosten en lagen tot aan de kruin der rots, waar zij, door stevige vierkante en ronde bastions verdedigd, op de krachtige muren der vesting stieten en zoodoende een voorbeeld van vroegere Aziatische vestingbouwkunde vormden. Buiten de muren breidde zich de groote voorstad naar het Oosten uit, beschermd door drie à vier batterijen, die er eerst op het einde der achttiende eeuw bijgevoegd waren. Dit alles gaf der stad toen op een afstand een zeer indrukwekkend voorkomen, vermeerderd nog door de genoemde citadel op de hoogte. Daarentegen was de stad zelve door 10.000 huisgezinnen (dus ongeveer 50,000 zielen) Turken, Kurden, Armeniers, Georgiers, Joden en eenige Perzische kooplieden bewoond, opeengedrongen als in eene gevangenis, vuil en modderig, vol gewoel van menschen en vee, overal met losloopende varkens en groote scharen van uitgemergelde honden gestoffeerd. Volgens het naauwkeurig Russisch verslag vormt het bovenste deel der citadel bijna een vierhoek, de beide onder aan de helling van den berg gelegen deelen vormen een soort van parallelogram en zijn goed met kanonnen voorzien. De verlengde buitenste muur der citadel loopt in het oosten en zuiden op die der vesting uit. De vesting heeft vier door onregelmatige lijnen vereenigde hoofdhoeken, wier zijden 260 à 350 vademen bedragen. De noordelijke en noordwestelijke zijden op de rots hebben een enkelen muur. In het zuidwesten en oosten staan dubbele muren, waarvan de binnenste hooger dan de buitenste zijn. Zoowel de citadel als de vesting zijn van steen, de eerste met de meeste zorgvuldigheid gebouwd, waardoor zij het voorkomen heeft van eerst in lateren tijd te zijn voltooid; 150 stukken geschut bestrijken de omliggende landstreek, wier steenachtige grond en ligging eene geregelde belegering en inneming zonder bestorming bijna onmogelijk maakt.

De voornaamste grondlegger van Kars was de Sultan Murad III, die in het jaar 1579 deze grensvesting tegen de Perzen en de Georgiers met groote kosten en moeite tot stand bragt. De omvang van den aan te leggen muur van de citadel en de beneden-vesting bedraagt volgens de Turksche geschiedschrijvers 40,000 ellen. Zeven beglerbeys en pacha's ondernamen den aanleg van elk der zeven bolwerken. Twee kerken werden in moskeeën veranderd; de grootste, door een Seraskier gebouwd, diende tot begraafplaats der Scheichs en werd door pelgrims bezocht. Terwijl men met het bouwen dier werken bezig was, werd eene marmeren plaat gevonden, wier opschrift reeds 5 eeuwen vroeger de namen der stichters eener vesting behelsde; zij werd te Ewha boven de Kiblapoort (in de rigting van Mekka) der beneden-voorstad ingemetseld.

Bij de verovering door de Russen in het jaar 1828 was Kars door Mohamedanen bewoond en in zeventien mozols (kwartieren) verdeeld, elk met eene moskee, met 850 huizen, eene Armenische kerk, eene karavansera van het gouvernement, 126 winkels en twee badhuizen. De voorsteden in het Oosten en Zuiden zijn Tartaarsche, de derde voorstad, in het Westen, aan de andere zijde der rivier van Kars, is eene Armenische. Daarin telde men 600; in de beide Mohamedaansche voorsteden 1174 huizen; bij elkander bevatten zij vier karavanseras, 430 winkels, en waren in 11 magos verdeeld, die elk eene moskee en eene kerk hadden. In de Armenische voorstad waren badplaatsen, leerlooijerijen, zeepziederijen en pannen-bakkerijen. Andere fabrijken ontbraken, maar de bewoners bereidden te huis hunne wollen stoffen, tapijten, enz., zij hadden ook verwerijen en watermolens. De stad, tusschen Grusie, Perzie en Turkije gelegen, dreef een vrij aanzienlijken transitohandel. Uit Grusie trok zij koffij, laken, zijde, Russisch linnen, katoen, rum, wijn, gedroogde visch, naphtha, tapijten, leder, molensteenen en paarden; uit Erivan, dus over Perzie, hare zijden, wollen en boomwollen stoffen, boomwol, rijst, suiker, rooktabak, gedroogde visch, vruchten, zeep en verwen. Achalzisk leverde was, honig, linnen, vruchten, timmerhout; uit Erzerum, dus uit Turkije, kwamen laken, gouden- en zilveren stoffen, wapens, kruid, tabak, zijden en linnen goederen. Voor de uit Perzie en Grusie naar Erzerum gezonden wordende goederen werd aan den pacha een tolgeld van 4 kopeken per roebel betaald, hetwelk toen de geringe opbrengst van 2500 zilveren roebels opleverde. De artikelen van uitvoer waren koren, zout en hout. Na de overrompeling door de Russen was van Kars slechts een puinhoop overgebleven, welke door een groot deel der steeds zeer wispelturige bevolking verlaten was. Daarbij kwam de groote landverhuizing van het grootste deel zijner Armenische bewoners naar Russisch grondgebied.

OOSTENRIJK.

Daar de inschrijvingen voor de kredietbank zoo buitengemeen talrijk waren en in 4 dagen 28076 personen zich hadden aangemeld, die voor *f* 644.660.000 hadden ingeschreven, heeft het bestuur op hooger bevel den 5den dag de inteekening gesloten verklaard. Dit heeft wel eenige ontevredenheid verwekt onder de talmenden; naar de buitengemeene deelneming is het ligt te begrijpen, dat men geene meerdere inschrijvingen verlangde.

De houding, die Oostenrijk in de politieke wereld aanneemt, door als bemiddelaar op te treden, is eenigzins onverwacht geweest. Nadat zijne bemiddelende poging in het voorjaar was mislukt, en het kabinet bepaald had, geen werkelijk deel aan den oorlog te nemen, kon Oostenrijk niets anders dan den loop der gebeurtenissen afwachten. Het verminderde zijn leger in Gallicie en daar het, door het 2 December-verdrag aan de Westermagten verbonden was, kon het ook niet bepaald als bemiddelaar optreden. De Oostenrijksche diplomatie begreep echter den toestand zeer goed, en zoodra Sebastopol was gevallen, zag zij in, dat Oostenrijk zijne neutrale positie niet meer zou kunnen handhaven, omdat de strijd zich van zelve moet uitbreiden. Nam het de gelegenheid thans niet waar, dan zou het den invloed verliezen, dien het door de bezetting der Donauvorstendommen had verkregen. Het kabinet gevoelde, dat de mogendheden meer vredesgezind moesten wezen, dan eenige maanden geleden, maar ook dat het eerst zich met de bedoelingen van Frankrijk en Engeland moest bekend maken, om niet ten tweede male te vergeefs de rol van bemiddelaar te spelen. Intusschen had Frankrijk de hoven van Munchen en Dresden aangeraden geene eigene staatkundige rigting te volgen door aan het hof van Petersburg te verklaren, dat bij het voortduren van den oorlog midden Duitschland zijne lijdelijke houding niet altijd meende te zullen kunnen handhaven. Oostenrijk evenwel wilde den steun niet verliezen, dien het in midden Duitschland vond en den invloed niet prijs geven, dien het in het Oostersche vraagstuk zich had weten te verschaffen. Frankrijk slaagde dus in zijn streven. Door zich tot de kleinere Staten van Duitschland te wenden om het werk van den vrede te bevorderen, wekte het den naijver van Oostenrijk op. Oostenrijk treedt thans krachtiger te voorschijn. Van het 2 December-verdrag is geen sprake meer. Oostenrijk heeft zich van den zwaren last van het onderhoud zijner legers vrijgemaakt, en werkt met alleen ijver aan hervormingen, aan het herstel zijner finantiën, aan de opbeuring van zijn openbaar krediet en de ontwikkeling van de volkswelvaart. Maar daarbij zegt de *Sil. Z.* heeft Oostenrijk thans eene plaats ingenomen, van waar het, als de vrede kome, of wel nog zich late wachten den geheelen toestand beheerscht.

— De officiële *Wiener Zeitung* van 13 December behelst eene nieuwe tusschen Oostenrijk en het Zwitsersche eedgenootschap gesloten overeenkomst betrekkelijk de wederzijdsche uitlevering van misdadigers, waarvan het 11de artikel de bepaling behelst, dat politieke misdaden en overtredingen van de overeenkomst uitgesloten zijn, wordende uitdrukkelijk bepaald, dat een persoon, wiens uitlevering toegestaan is, in geen geval ter zake van een voor zijne uitlevering gepleegd politiek misdrijf, noch wegens eenig andere, met zulk een misdrijf in verband staande, handeling vervolgd of gestraft mag worden. Na hetgeen in de laatste jaren tusschen Oostenrijk en Zwitserland is voorgevallen heeft het eenige bevreemding gewekt, dat Oostenrijk in deze bepaling toegestemd heeft. Volgens berigten uit Weenen is dit daaraan toe te schrijven, dat de Zwitsersche regering het sluiten der geheele overeenkomst, waaraan de behoefte ook in Oostenrijk sedert lang ondervonden was, van de opneming der bedoelde bepaling in dezelve afhankelijk had gesteld.

GROOT-BRITTANJE.

Hoe minder Duitschland gezind schijnt om zijne vredelievende houding te laten varen en zich in den oorlog te laten slepen, des te meer leggen de Londensche bladen en vooral de *Times* hunnen wrevel aan den dag door bittere artikelen tegen Pruissen. Het genoemde blad vindt daartoe weder eene aanleiding in de nieuwe geldleening voor de Russische schatkist, waarvan een gedeelte in Pruissen schijnt te worden te gelde gemaakt, en zegt: « Over het Pruissische grondgebied zet Rusland zijnen uitvoerhandel voort, en ontvangt het buskruid, ijzer, lood en al wat dienen kan om Franschen en Engelschen te dooden; maar hierbij blijft het niet; te Berlijn is eene inschrijving voor de nieuwe Russische geldleening geopend, en de ingezetenen van Pruissen zijn nu bezig aan Rusland geld, de zenuw des oorlogs, te verschaffen.

« Of zulks met regt en wet strikt genomen overeengebragt kan worden, is eene vraag, die wij wel denkelijk aan de regtsgeleerden zullen moeten overlaten. Trouwens indien het volkenregt niet verbiedt Rusland met zwavel, salpeter, lood, ijzer te voorzien, zou het moeijelijk zijn inschrijvingen in eene geldleening te maken tot eene reden van oorlog. Het mag ons grootelijks en te regt ergeren, dat eene natie, die uit hoofde harer onzijdigheid op haar grondgebied geen ingezetenen noch zelfs vreemdelingen in de voor Europa's onafhankelijkheid strijdende legers wil laten dienst nemen, evenwel openlijk krijgsbehoeften aan onzen vijand verschaft, alsmede geld om ze te koopen. Maar eene regtmatige grieve is nog geen reden tot oorlog; wanneer er reden tot eene oorlogsverklaring ontstaat, is het eene laagheid den oorlog niet te verklaren; en wij kunnen nog niet zeggen dat Pruissens tegenwoordige houding ons niets anders dan oorlog of schande te kiezen laat. Maar wij zeggen dit; indien wij niet schroomden Pruissen bij onze tegenpartij te voegen, zouden wij met volle regt kunnen eischen, dat het de tegenpartij niet langer hielp, en anders aan hetzelve den oorlog kunnen aandoen en de Pruissische havens in de Oostzee blokkeren.

De *Times* maakt aan diegenen in Pruissen, welke in de Russische geldleening eene voordeelige geldbelegging zien, een verwijt van dat winstbejag, en betoogt hun verder dat het eene slechte speculatie is: immers Rusland heeft thans zoo weinig crediet, dat het zijne 5 pCt. schuldbrieven niet anders dan langzaam en voor slechts 86 pCt. van de nominale waarde kan te gelde maken; en over 2 of 3 jaren zal het, altijd naar de meening van het Engelsche blad, buiten staat zijn om de rente zijner schulden met gereed geld te betalen.

De *Times* zegt ten slotte: « Al is Pruissen ook overtuigd dat het door zijne tegenwoordige handelwijze het volkenregt niet schendt, het zou door het feit, dat het nu eigenlijk voor Rusland strijdt, kunnen leeren inzien, dat onzijdigheid onmogelijk is. Het ziet nu, dat het niet op gelijken afstand van de beide partijen kan blijven; dat het voor ons zijn moet of tegen ons. Zulk eene onzijdigheid, welke den zegen des vredes en tevens de voordeelen des oorlogs geniet, mag aan het eergevoel van Duitschers voldoen; in ons oog is zij iets gedrogtelijks, een hatelijk en verachtelijk onding, maar daarom ook onvatbaar voor duurzaamheid.»

SPANJE.

De *Gaceta* van den 12 dezer bevat de volgende wet op de vreemdelingen en hunne uitzetting:

« Donna Isabella II, door Gods genade en de Grondwet, Koningin van Spanje, doet te weten dat de grondwetgevende Cortes hebben vastgesteld hetgeen volgt:

« Art. 1. Het Spaansche grondgebied is een onschendbare wijkplaats voor alle vreemdelingen en hunne bezittingen.

« Art. 2. De uitzetting van vreemdelingen, vervolgd of in regten betrokken ter zake van staatkundige feiten of misdrijven, kan in geene conventie of ander diplomatiek tractaat als bepaling worden opgenomen.

« Art. 3. De eigendom der vreemdelingen kan niet worden verbeurd verklaard, zelfs niet in het geval dat Spanje zich in oorlog mogt bevinden met de natie, waartoe die vreemdelingen behooren, en zij genieten alle burgerlijke regten, die bij de tractaten aan de vreemdelingen zijn toegekend.

« Art. 4. Indien eene vreemde regering om gegronde redenen mogt vragen dat aan een harer onderdanen, in eene grensstad woonachtig, een vast verblijf meer in het binnenland wordt aangewezen, kan de Spaansche regering hieraan gevolg geven, door de vaste verblijfplaats aan te wijzen op een afstand van tien tot dertig mijlen, terwijl zij van dien maatregel aan de Cortes moet kennis geven.

« Art. 5. Indien vreemdelingen als uitgewekenen in Spanje verblijf houdende, tegen Spanje mogten zamenzweren, door pogingen aan te wenden om de Spaansche staatsinstellingen omver te stooten, of te wijzigen, of op welke wijze ook de openbare rust te storen, kan de Regering bevelen, dat zij het Koningrijk zullen verlaten, met mededeeling aan de Cortes van de beweegredenen die dezen maatregel hebben noodzakelijk gemaakt,

BELGIE.

De Belgische stoomboot *Belgique* zal den 29 December hare eerste reis van Antwerpen naar New-York ondernemen. Met Maart 1856 zullen twee booten dien dienst waarnemen, en in de maand Mei 4 booten, als wanneer elke 20 dagen eene boot van Antwerpen zal vertrekken. Op dienzelfden tijd zal ook de dienst tusschen Antwerpen en Braziliё worden geopend. De nieuw gebouwde boot *Belgique*, die den 29 December naar New-York zal vertrekken, is een fraai gebouw, en zoo comfortabel ingerigt, dat het met de beroemdste Amerikaansche en Engelsche booten kan wedijveren.

CHINA.

Mogten de berigten omtrent den oorlog in China soms gunstiger zijn, het was dan slechts een schijn van terugkeerenden vrede, wanneer in eenig gedeelte zijne woedende golven, tot bedaren kwamen; met vernieuwde kracht braken zij dan slechts weder op een ander punt van het kolossaal ligchaam los. Daarbij komen de gevolgen van den reeds veeljarigen bloedigen, van beide zijden met gruwzaamheid gevoerden burgeroorlog, die zich hoe langer hoe drukkender aan de tallooze arme bevolking laat gevoelen, en de grootste ellende, ten gevolge der uitputting van dezen grooten staat voorspellen; zoodat weldra welligt de hongersnood zal vernielen hetgeen van het zwaard is overgebleven. Dat is in korte en flaauwe trekken het beeld van den jammer waaronder tegenwoordig het talrijkste volk der aarde zucht. Voor omstreeks vijf jaren; toen de tegenwoordige Keizer de teugels van het bewind opvatte, gaf hij aan zijn regering den titel van « Hien Sung, » dat is « zeer groote overvloed. » Wie had kunnen vermoeden, dat die naam zoo spoedig zou blijken geheel onjuist te zijn gekozen, en dat men thans de bevolking door de doodstraf op den uitvoer van b. v. rijst te stellen, voor hongersnood tracht te vrijwaren!

In het zuiden, alwaar men den Tartaren het langst tegenstand bood, schijnt hunne magt thans hetzelfde te doen. Althans geldt dit omtrent de stad Canton die langen tijd in groot gevaar is geweest, en in spijt der groote bedrijvigheid van de daar gevestigde autoriteiten, welke van de geheele provincie reeds niets meer dan de stad bezet hielden, bezweken zoude zijn, indien zij niet, in weerwil van de aan de zijde der vreemden verklaarde neutraliteit, eene steun in hen gevonden had. Toen de toevoer van alle zijden afgesneden was, vonden de vreemden er hun voordeel bij, om langs allerlei wegen onder vreemde vlag aan de benaauwde stad, tegen buitensporige prijzen, de benoodigde levensmiddelen toe te voeren. Canton was afhankelijk van Hongkong en werd van daar uit, om zoo te zeggen, onderhouden. De tweedragt onder de aanvoerders der aanvallende insurgenten schijnt eindelijk, niet minder dan het wapen der klinkende munt, aan de Regering de overhand weder gegeven te hebben. Met troepen drijft men thans de ongelukkigen, die van rebellie beschuldigd worden, bijeen en men moet zich verwonderen, hoe men nog scherpregters genoeg vindt voor het bloedige bedrijf dat sedert eenigen tijd te Canton aan den gang is. Van den eersten Junij tot den tweeden Julij zegt men, dat niet minder dan 250 tot 275 menschen dagelijks naar de strafplaats gesleept zijn; in Mei moet de bloedstorting nog grooter, van 300 tot 400 per dag geweest zijn, alwaar zij dan in rijen ter aarde moeten nederknielen, met hun verbleekt doodsgelaat naar Peking gerigt.

Zoo zoekt men door schrik den vrede te herstellen, waarnaar gewis het edeler gedeelte des volks mag reikhalzen, terwijl een ander deel, het minder gegoede, door het vele lijden, door de verdrukking van alle zijden, op vele plaatsen tot wanhoop wordt gedreven. Intusschen schijnt de rust te Canton toch terug te keeren: de tot dus verre op de Paarlrivier heerschende doodstilte wordt meer en meer afgebroken, er komen weder handelschepen aan uit verschillende gedeelten van het binnenland, en ook het uit Peking terugkeerende gezantschap van Kochin-China, dat tot dus verre in Kwansie moest blijven omdat alle wegen waren afgesneden, heeft eindelijk de hoofdstad van het Zuiden bereikt: dat alles zijn voorboden van eene wederkeerende welvaart. Ook Fuh-Schan of Fat-Chan, de groote markt van het Zuiden voor binnenlandschen handel, neemt daaraan deel: — hare in asch gelegde winkels beginnen weder uit de puinhoopen op te rijzen, in de faktorijen komt weder leven. Ook de landbouw begeeft zich daar weder met den sikkel aan den vrolijken arbeid van den rijstoogst, die overvloedig belooft te zullen zijn, schoon natuurlijk alleen voor degenen, wier akkers niet verwoest zijn geworden en die onder al deze onrust nog tijd en middelen tot zaaijen gevonden hebben.

Terwijl de riviervaart, ook tusschen Hongkong en Canton, alzoo weder begint te herleven, schijnt de kustvaart des te onveiliger te worden. De zeeroovers, die in dezen tijd van regeringloosheid waarin zich slechts zeldzaam een vaartuig buiten gaats waagde, hun bloedig werk op de rivieren hadden overgebragt, trokken met de terugkeerende orde weder naar buiten, alwaar zij niet slechts alle schepen der inlanders, die in hunnen weg komen, uitplunderen en afloopen maar ook de Europesche vaartuigen niet sparen. Wel worden tegen die roovers maatregelen genomen, en maken o. a. Engelsche en Portugesche oorlogschepen jagt op hen, terwijl dan meestal de roovers hunne stoutheid zwaar moeten boeten, maar alleen het einde van den Burgeroorlog zou het bedwingen der zeeroovers misschien mogelijk maken.

Intusschen zijn er op nieuw onlusten uitgebroken in de stad Schan Schan in Chekiang en te Yok Schan, en Kwang-Sin-fu in Kiang-Su-Hang Chon was weder in gevaar door de Insurgenten te worden aangevallen, en van Ningpo waren troepen ter hulp gezonden. In Ningpo zelfs was men ongerust, 't geen de zeeroovers weder stouter doet zijn.

De insurgenten van Nanking mogen dus in 't Noorden geslagen worden, hunne magt is op verre nog niet gebroken, en men moet zelfs de berigten uit het Noorden niet te veel vertrouwen.

De kamp van het oude China tegen de overheersching der Tartaren is dus nog geenszins beslecht, en zal veelligt ook nog lang niet tot eene beslissing komen in dat overoude uitgebreide gebied. *(Utr. Ct.)*

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 21 DECEMBER.

Aan de orde van den dag is de behandeling der vraag door den heer de Vos van Steenwijk aan de Kamer onderworpen, of hij door de aanneming zijner benoeming tot burgemeester van Zwolle, volgens al. 4 van art. 91 der Grondwet, heeft opgehouden, lid der Kamer te zijn.

De heer VAN EYSINGA, die, wat de quaestie au fond betreft, vroeger meende en nog meent, dat het burgemeestersambt is een bezoldigd staatsambt, wil evenwel de antecedenten eerbiedigen en stelt daarom, even als hij eene vorige gelegenheid, als motie van orde voor, om aan den heer de Vos van Steenwijk te kennen te geven, dat de vraag, waarop door hem antwoord wordt gevraagd, reeds beslist is bij de behandeling van gelijksoortige gevallen.

Hierover ontstaan vrij langdurige discussien, waarbij de bekende vragen te pas kwamen: of het burgemeestersambt is een staatsambt; of het is een bezoldigd staatsambt; of hier wel analogie met vroegere beslissingen (waarbij het herbenoemingen gold) aanwezig is; of het nu niet beter ware de quaestie zelve te bespreken en tot afdoening te brengen.

De motie van den heer Eysinga werd ondersteund door de heeren Andringa de Kempenaer, Cost Jordens en Sichterman, en bestreden door de heeren van Dam van Isselt, Cremer, van Beeck Vollenhoven en Paspoort van Grijpskerke; terwijl de heer van Sasse van Ysselt het gevoelen van den Minister van Binnenlandsche Zaken vraagt over de quaestie zelve.

De heer VAN DAM VAN ISSELT stelt nu eene andere motie van orde voor, om tot eene beslissing te komen, en ofschoon die motie tegen zijne eigene opvatting der quaestie is, zoo doet hij haar evenwel, om niet langer de onzekerheid te laten bestaan. Hij stelt namelijk voor: dat de Kamer, aannemende dat het burgemeesterschap *niet* is een bezoldigd staatsambt, besluit, aan den heer de Vos van Steenwijk te kennen te geven, dat hij zich niet aan eene herkiezing behoeft te onderwerpen. Dan bekomt men eene uitspraak, in welken zin dan ook, die de zaak zelve betreft.

De heer V. D. LEK DE CLERCQ ondersteunt die motie.

De MIN. V. BINNENL. ZAKEN gelooft dat de quaestie geheel tot de beslissing der Vergadering behoort. Hij zou dus gewenscht hebben zijne meening niet te behoeven te uiten, maar na de vraag van den heer van Sasse van Ysselt, zal hij zijne meening daaroven zeggen, vooral ook na de motie van den heer van Dam van Isselt. Er kan nopens de vraag, of het burgemeesterschap is een bezoldigd staatsambt, van beide zijden veel gezegd worden. Maar z. i. is de burgemeester een staatsambtenaar; dit kan niet twijfelachtig zijn; zijne benoeming geschiedt alleen door den Koning; het tractement wordt door Gedep. Staten geregeld; hij wordt geroepen om met de Reg. mede te werken om een deel van het regeringsgezag uit te oefenen. Hij ziet niet in hoe de bezoldiging uit de gemeentekas aan de betrekking, den aard en de werkkring van het ambt zelf iets kan veranderen.

Het eerst wordt in stemming gebragt de motie van orde van den heer van Eijsinga, welke motie wordt *aangenomen* met 15 tegen 10 stemmen.

Voor de heeren: van Sasse van Ysselt, Cost Jordens, 't Hooft, Sichterman, Blankenheijm, de Kempenaer, Insinger, Regout, van der Lek de Clercq, de Villers de Pité, van Eijsinga, van Pallandt, d'Ablaing van Giessenburg, Borski en de Voorzitter.

Tegen de heeren: van Rhemen, Rijckevorsel, van Wessem, Sassen, van Dam van Isselt, van Heeckeren, Cremers, van Beeck Vollenhoven, Paspoort van Grijpskerke en Bosch van Drakestein.

Door deze beslissing is de motie van den heer van Dam van Isselt vervallen.

Mitsdien is besloten, dat aan den heer Vos van Steenwijk zal worden te kennen gegeven, dat de vraag, waarop door hem antwoord wordt gevraagd, reeds beslist is bij de behandeling van gelijksoortige gevallen.

De VOORZ. deelt o. a. mede dat de commissie van rapporteurs gereed is met de eindverslagen over de wets-ontwerpen 1o. nopens den invoer van granen en andere levensmiddelen; 2o. tot onteigening ten algemeene nutte voor den aanleg van een weg van Uden naar Overlangel (Noordbrabant); 3o. nopens de begrooting der landsdrukkerij voor 1856; en 4o. tot verhooging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1855 (Subsidien).

Drukken en ronddeelen, wordende op voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven bepaald, dat de beraadslagingen over die wets-ontwerpen zullen plaats hebben op aanst. Maandag, 's voormiddags ten 11 ure.

De heer LOTSY vraagt, of er bezwaar bestaat, om deze wets ontwerpen eerst Donderdag a. s. aan de orde te stellen.

De VOORZITTER antwoordt, dat daartegen veel bezwaar bestaat voor de geregelde afdoening van zaken.

Mitsdien zal Maandag beraadslaagd worden over de bovengenoemde wetsontwerpen.

De zitting wordt tot dien tijd gescheiden.

's Gravenhage, 21 December.

Bij besluit van den 19den dezer, n°. 72, heeft Z. M. goedgevonden: 1o. aan de na te melden officieren bij de dienstdoende schutterijen, op hun verzoek, eervol ontslag te verleenen, te weten: bij de dienstdoende schutterij te Rotterdam, aan J. Brouwer, als 1sten luitenant; en aan C. van Rossum Pz., als 2den luitenant, onder gehoudenheid echter tot het volbrengen der op hen, uit krachte der wet, nog rustende schutterlijke verpligtingen als gewoon lid der schutterij bij de reserve, met al de voor- en nadeelen daaraan bij de wet gehecht; bij de dienstdoende schutterij te Leyden, aan mr. S. Tak, als kapitein; bij de dienstdoende schutterij te Delft, aan J. J. Pan, als 1sten luitenant, en zulks uit hoofde van verandering van woonplaats; bij de dienstdoende schutterij te Haarlem, aan mr. C. J. Enschedé, als kapitein; bij de dienstdoende schutterij te Amersfoort, aan H. H. W. Geldermann, als kapitein; bij de dienstdoende schutterij te Zierikzee, aan jhr. W. M. H. de Jonge, als 2den luitenant, onder gehoudenheid tot het volbrengen der op hem, uit kracht der wet, nog rustende schutterlijke verpligtingen als gewoon lid der schutterij bij de reserve, met al de voor- en nadeelen daaraan bij de wet gehecht; bij de dienstdoende schutterij te Groningen, aan E. de Boer, als 2den luitenant, en zulks uit hoofde van verandering van woonplaats; 2o. te benoemen: bij de dienstdoende schutterij te Helmond: tot 1sten luitenant, J. C. H. Spoorenberg; tot 2den luitenant, H. W. B. Plencker; bij de dienstdoende schutterij te Rotterdam: tot 1sten luitenant, L. B. Ledeboer Jr., thans 2den luitenant; tot 2de luitenants W. C. Schalkwijk en A. R. Dunlop, thans schutters; bij de dienstdoende schutterij te Leyden: tot kapitein mr. C. A. Boonacker, thans 1ste luitenant; tot 1sten luitenant G. J. du Rieu, thans 2de luitenant; tot 2den luitenant mr. H. W. Fangman, thans schutter; bij de dienstdoende schutterij te Haarlem: tot kapitein A. van Stralen, thans 1ste luitenant: tot 1sten luitenant J. C. Gerlings, thans 2de luitenant; tot 2den luitenant jhr. V. J. I. Barnaart, thans 2de luitenant bij het 1ste bataillon rustende schutterij in de provincie Noordholland; bij de dienstdoende schutterij te Zierikzee, tot 2den luitenant P. L. Broeksmit, thans sergeant; bij de dienstdoende schutterij te Amersfoort, tot kapitein A. P. van Bockom Maas, thans 1ste luitenant; tot 1sten luitenant, W. L. Scheltus, thans 2de luitenant; tot 2den luitenant, A. F. Jansen, thans fourrier; bij de dienstdoende schutterij te Groningen, tot 2den luitenant P. Damsté, thans schutter.

Uit hoofde van de invallende feestdagen zal de audientie van den Minister van Kolonien, in stede van op Woensdag, 26 December, plaats hebben op Donderdag, 27 December a. s.

De Koning van Pruissen heeft aan Dr. Lepsius, gewoon hoogleeraar aan de Universiteit te Berlijn, vergunning verleend tot het aannemen en dragen van de versierselen der ridderorde van den Nederl. Leeuw, hem door Z. M. den Koning der Nederlanden geschonken.

Naar men verneemt, hebben heeren Burg. en Weth. last gegeven, om reeds van af gisteren avond de zoogenaamde brandwacht op het raadhuis alhier te doen betrekken, zoodat tegenover het meerder gevaar van brand, bij de vroegtijdig ingevallen vorst, de zekerheid van spoedige en doelmatige hulp aan de ingezetenen kan worden gegeven.

Volgens schrijven van kapt. P. K. Dijker, voerende het bij de heeren P. van Vlissingen en D. van Heel te Amsterdam gebouwde ijzeren stoomschip *Caïro*, bestemd en ingerigt voor het slepen van schepen op den Nijl, was hij den 6 December in goeden staat te Gibraltar aangekomen; het schip had zich uitmuntend op zee gehouden. Kapt. Dijker was den 23 Nov. ll. van het Nieuwe Diep vertrokken en is voor het innemen van steenkolen genoodzaakt geweest Falmouth en Vigo aan te doen. De *Caïro* zou den 8 dezer de reis naar Alexandrie voortzetten.

Door den *Echo Universel* werd dezer dagen reeds eenige mededeeling gegeven van eene opligterij te dezer stede, bij een kunsthandelaar in schilderijen ter waarde van ƒ 1400. Tot nadere aanvulling daarvan dient, dat bij een ingezeten dezer stad een vreemdeling zijn intrek had genomen, en bij den heer D. en de wed. v. H. aankoopen had gedaan tot bovengemeld bedrag, doch op den dag voor de betaling de residentie had verlaten, waarop zich de heer D. terstond bij het commissariaat van politie vervoegde en zich daarop naar Rotterdam begaf. Daar ter stede wendde hij, met den heer commissaris van policie Cardinaal, alle pogingen aan om den vreemdeling op te sporen. Het mogt hem al spoedig gelukken te vernemen, dat de opligter per stoomboot naar Londen was vertrokken, waarop de heer D. zich naar de residentie terug begaf en alstoen werd er van hier per telegraaf naar Engeland geseind, zoodat de bedrieger wel zal zijn aangehouden. Men kan dan ook niet anders dan lof toekennen wegens den ijver betoond in het opsporen van den dader van het stout bedrog.

§ **Scheveningen**, 21 December. Dezen morgen is alhier brand ontstaan in een der pinken van reeder A. Pronk. Het legerstroo in het vooronder, waarop twee jonge matrozen geslapen hadden, schijnt, nadat deze de schuit verlaten hadden, vuur te hebben gevat door lucifers, welke zich in een open doosje op eene plank bij de kooi bevonden hebben en in het stroo schijnen te zijn gevallen, zonder dat de jongens zulks bemerkt hadden. In minder dan een uur tijd was men den brand meester, voornamelijk door het aanbrengen van zand. Gelukkig was er windstilte, anders zou het vuur zich gemakkelijk aan andere schuiten van de vloot, welke thans geheel aan wal is, hebben kunnen mededeelen. Een der bedienden van den heer Maas, M. Gerritsen genaamd, heeft ijverig tot blussching medegewerkt.

— Er bevindt zich reeds veel ijs op de kust.

— Vrachten boter, kaas, gevogelte en gerst worden ter verzending naar Engeland verwacht.

De winter, die dit jaar buitengewoon vroeg is ingevallen, heeft zich reeds sedert eenige weken met bijzondere strengheid in Rusland en in Midden Europa doen gevoelen. Berigten uit de streken van de Wolga en de Chakso melden, dat die rivieren reeds vroeg geheel bevroren waren. Uit Pesth in Hongarije wordt berigt, dat de Donau aldaar geheel met ijs bezet is. Meer dan 70 schepen, met graan beladen, die, naar de Zwarte Zee, den stroom afwaarts moesten, zijn daardoor tegen gehouden en zullen waarschijnlijk wel den geheelen winter bezet blijven, daar sommige schepen, die tegen het ijs op wilden werken, schade hebben bekomen. Uit de Midden-Duitsche streken heeft men soortgelijke berigten van den staat der rivieren. Er was aldaar veel sneeuw gevallen.

Maar ook in het Westelijk en Zuidelijk gedeelte van Europa, is de winter vroeg ingevallen en liet die zich bij tusschenpoozen reeds vrij streng gevoelen. Reeds in het begin van November heeft men in Italie en in Spanje vorst en vooral veel sneeuw gehad. Thans meldt men uit Madrid, dat de koude zich aldaar met buitengewone hevigheid deed gevoelen. Er was in Spanje zoo veel sneeuw gevallen, dat de posten in het zuiden 36 à 40 uren ten achter waren. Deze winter werd te Madrid zelfs door eene bijzonderheid gekenschetst, die der vermelding verdient. Er was aldaar een genootschap voor het schaatsenrijden opgerigt, bestaande uit jongelieden van beider kunne en behoorende tot de aanzienlijkste Spaansche familien. De spaansche juffers, tot dit genootschap behoorende, hadden een zeer schilderachtig kostuum aangenomen, bestaande in eene poolsche pelisse, rijk gegarneerd, een kort overkleed, een kleine castoren hoed met vederen en gekleurde marokijnen laarsjes.

Ook uit Engeland wordt gemeld, dat de winter aldaar met kracht is ingevallen, en wel bepaaldelijk na den 15, na eene zware mist, die in vele streken geheerscht heeft.

De Maas voor Schiedam lag reeds eergisteren nagenoeg geheel vast, alleen tusschen die stad en Delfshaven was nog eenig open water te bespeuren. De stand van het water aldaar was zoo ongemeen laag als niemand zich herinnerde ooit gezien te hebben. Onderscheiden branderijen konden zelfs geen water krijgen, naardien de riolen boven den waterstand gelegen waren.

Men meldt uit Dordrecht den 19 Dec.:

Ten gevolge van de snel zich hervat hebbende felle vorst is de scheepvaart gestremd. Gister morgen was er veel drijfijs in de rivier voor deze stad. De stoomboot van hier op Rotterdam is niet gevaren.

Heden namiddag heeft zich het ijs in de Kil, op de hoogte van 's Gravendeel, gezet. De Goessche stoomboot, welke nog getracht heeft de terugreis naar Goes te bewerkstelligen, is op die zelfde hoogte in het ijs bezet geraakt.

Uit Amsterdam meldt men, dat ten gevolge van de streng ingevallen vorst reeds eergisteren ochtend de overtogt over het IJ voor de stad te voet plaats had en zelfs vee over het ijs vervoerd wordt.

✱ **Schiedam**, 21 Dec. De gemeenteraad alhier heeft zich gisteren avond wederom bezig gehouden met de behandeling van het adres, door ingezetenen dezer stad aan den Koning ingediend, houdende bezwaren tegen de verordening op de heffing eener directe belasting op het inkomen der inwoners, en de verordening op de invordering dezer belasting. Gelijk men weet geschiedt de behandeling van dit adres op verzoek van den heer Commissaris des Konings in deze provincie, die het gevoelen van den Raad over de geopperde bezwaren wenschte te kennen. De Raad is voortgegaan met te beraadslagen over de antwoorden, die door Burgem. en Weth. reeds vroeger aan Gedeputeerde Staten waren medegedeeld. Ook nu heeft de Raad, even als in de vorige zitting telkens, met eene meerderheid van 9 tegen 5 stemmen, zich vereenigd met het antwoord, dat door Burg. en Weth. was gegeven en dat nu aan den heer Commissaris des Konings uit naam van den Raad zal worden medegedeeld. De Raad heeft een aanvang genomen met het negende punt en is tot het drie en twintigste gevorderd. Bij het reeds late uur is de voortzetting der beraadslagingen tot eene nadere zitting verschoven, die, naar men verneemt, aanstaanden Maandag avond zal worden gehouden. Het blijkt dus dat de Raad tot hiertoe bij zijne vroegere besluiten is blijven volharden, en dat die vergadering de geopperde bezwaren niet gegrond acht. Bij de stemming over elk der bezwaren en der te geven antwoorden, was de uitslag steeds dezelfde. De meerderheid bestond uit de heeren Maas, Pigeaud, J. A. J. Nolet, Knappert, Loopuijt, Poortman, Verlouw, J. B. Nolet en de Voorzitter. De minderheid was zamengesteld uit de heeren: Roelants, Rijnbende, Lechner, Prins en Kerdel.

Utrecht, 21 Dec. De koornmarkt van ll. Zaturdag was alhier zoodanig overvoerd, dat de granen eene belangrijke prijsvermindering hebben ondergaan. Men verwacht aanstaanden Zaturdag eene even groote markt, dewijl de landman begint in te zien, dat aan opvoeren der graanprijzen vooreerst niet te denken valt, en 't dus beter is het goed aan de markt te brengen, dan later tegen nog lager prijzen te moeten afzetten.

Breda, 19 Dec. Heden morgen vertrok van hier per spoortrein de heer substituut-officier van justitie, de heer regter van instructie en de luitenant der marechaussee, ten einde een geregtelijk onderzoek in te stellen te Rozendaal, ten huize van den schipper P. H., oud 36 jaren; welke persoon op gisteren, vermoedelijk door zijne huisvrouw, met een messteek even boven den regterdij van het leven is beroofd. Huisselijke twist op den duur en op dien oogenblik over een hondje schijnt de reden van de verregaande drift der vrouw geweest te zijn. *(Hbl.)*

Rijssen, 18 Dec. De werkzaamheden aan den kunstweg van Ommen over Hellendoorn en Rijssen naar Goor, die in het begin van dit jaar een aanvang hebben genomen, zijn met zoodanigen ijver voortgezet, dat de aardenbaan bijkans geheel gereed is en reeds eene groote hoeveelheid keijen zijn gegraven. De thans ingevallen vorst brengt daarin voor het tegenwoordige geene geringe belemmering; vooral is dit het geval met het uit den grond graven der nog ontbrekende keijen, hetgeen men geheel heeft moeten staken en waardoor op dit oogenblik eene menigte werklieden zonder werk zijn. Men mag echter verwachten, wanneer de winter niet van langen duur zal zijn, dat de geheele weg met het einde van het volgende jaar zal voltooid zijn, waardoor het oostelijk gedeelte van Gelderland en Overijssel zich zal mogen verheugen in eene geregelde communicatie met Drenthe en Groningen. *(A. Ct.)*

Raalte, 19 Dec. Deze gemeente zal spoedig, naar men verneemt, met het Overijsselsche kanaal in onmiddellijke aanraking komen; de onteigening der gronden, welke voor deze lijn noodig zijn, en waartoe de vergadering reeds is beschreven, zal weldra plaats hebben. Verder verneemt men dat de tweede negotiatie van ƒ 1,100,000, die tegen 35 pCt. is uitgegeven, niet alleen voltekend, maar nog 3 ton meer dan noodig was ingeschreven is.

Veghel, 12 Dec. Met genoegen kan men mededeelen, dat het der justitie is mogen gelukken, de waarschijnlijke daders van den rooftogt in deze nabuurschap (en waarvan wij in ons no. 66 berigtten), te ontdekken en in hechtenis te stellen. Zij moeten te Schijndel te huis behooren en drie van de roovers door den bestolene herkend zijn.

De loffelijk bekende Engelsche dichter Samuel Rogers, die zich inzonderheid door zijn in 1792 uitgegeven dichtstuk *Pleasures of Memory* en door zijn met prachtige platen versierd werk *Italy*, waaraan men zegt dat hij meer dan 10,000 ponden sterling ten koste legde, een naam heeft gemaakt, is den 18 dezer in den hoogen ouderdom van 95 jaren overleden. Hij laat eene niet uitgebreide, maar zeer kostbare verzameling van schilderijen en andere kunstvoortbrengselen na.

Reeds hebben wij gister gewag gemaakt van de verschijning van het derde en vierde deel der *Geschiedenis van Engeland sedert de troonsbestijging van Jacobus II*, door het beroemde parlementslid Thomas Babington Macaulay.

De beide nieuwe deelen beantwoorden, wat inhoud en stijl betreft, volkomen aan de beide eerste. Koning Willem blijft daarin de held des schrijvers, en de streng historische schrijftrant wordt afgewisseld door meesterlijke schilderingen van de toenmalige zeden en den maatschappelijken toestand, wanneer deze niet, zoo als in de eerste deelen, in afzonderlijke hoofdstukken behandeld worden. Omtrent de gezellige manieren van Willem III schrijft Macaulay onder anderen het volgende:

„Lang was het eene der voornaamste bezigheden onzer Souvereinen geweest, aan de gezellige kringen der hoofdstad den toon te geven. Daarvan had Karel II zich met het beste gevolg gekweten. Zijne hoffelijke buiging, zijn hartelijke lach, zijn aardig gesnap, zijne manier van dansen en kaatsen waren door geheel Londen ten spreekwoord geworden. Jacobus II, met veel minder levendigheid en opgeruimdheid, was toegankelijk, en, jegens degenen die hem niet tegenstonden, beleefd. Maar Willem III was van deze gezelligheid ten eenemale ontbloot. Zelden verliet hij zijn kabinet, en wanneer hij in het openbaar verscheen stond hij onder de scharen van hovelingen en dames stijf en afgetrokken, zonder te schertsen of iemand toe te lagchen. Zijn koude blik, zijn stilzwijgen, de droge en beknopte antwoorden, die hij gaf, wanneer hij niet langer kon zwijgen, stonden edellieden en heeren tegen, die er aan gewoon waren door hunne Koninklijke meesters op den schouder geklopt, Jack of Harry genoemd, met gewonnen harddraverijen geluk gewenscht, of over tooneelspeelsters gebekeld te worden. — Een ongeluk, dat hem als misdaad werd aangerekend, was zijn slecht Engelsch. Hij sprak onze taal, maar niet naar behooren. Zijn accent was vreemd, zijne woordvoeging onsierlijk, en zijn woordenschat schijnt niet grooter geweest te zijn dan noodig was om de zaken des Rijks te besturen. Aan de moeite, die het hem kostte, om zich goed uit te drukken, moeten voor een deel zijne stilzwijgendheid en korte antwoorden, die zoo veel aanstoot gaven, toegeschreven worden. Hij was niet in staat onze letterkunde te verstaan of hare vruchten te genieten. Gedurende zijne regering vertoonde hij zich niet eenmaal in den schouwburg. De dichters, die Pindarische verzen ter zijner eere schreven, klaagden, dat hunne vlugt zijn begrip overtroffen, maar zij, die met de lofdichten van dien tijd bekend zijn, zullen welligt meenen, dat hij door deze onkunde niet veel verloor."

In hetzelfde werk worden aldus zamengetrokken de uitkomsten der omwenteling van 1688:

„Engeland heeft harde beproevingen moeten doorstaan en kwam die te boven met hernieuwde kracht en welvaren. Tien jaren te voren scheen het dat zijne vrijheid en onafhankelijkheid beiden niet meer bestonden. Zijne vrijheid heeft het gehandhaafd door middel van eene regtvaardige en noodzakelijke omwenteling. Zijne onafhankelijkheid heeft het herwonnen door een niet minder regtvaardigen en noodzakelijken oorlog. Met goed geluk heeft het den staat van zaken, door de verklaring van regten in het leven geroepen, verdedigd tegen de magtige Fransche monarchie en de bevolking van Ierland, tegen de verklaarde vijandschap van hen, die geen eed van getrouwheid wilden afleggen, tegen nog meer gevaarlijke vijandschap van verraders, die, schoon gereed om elken eed af te leggen, zich door geen eed hoegenaamd gebonden achtten. Zijne openlijke vijanden zegevierden op menig slagveld. Zijne geheime vijanden hadden het bevel gevoerd over zijne vloten en legers, hadden het toezigt over de tuighuizen, de eeredienst op de altaren, gaven onderwijs bij de hoogescholen, bekleedden eene groote menigte openbare bedieningen, zaten in het Parlement, en waren de kruipende en vleijende hovelingen des Konings. Meer dan eens had het onmogelijk toegeschenen, dat iets een terugkeer van zaken kon afwenden, welke onvermijdelijk zou gevolgd zijn ten eerste door de vogelvrij-verklaringen en in beslagnemingen, door de verkrachting der grondwettige regten, door vervolging der heerschende godsdienst en ten andere door een derden opstand van het volk tegen het huis, dat, na twee maal onttroond en verbannen te zijn geweest, nog halsstarrig bij het kwaad bleef. Bij die gevaren uit oorlog en verraad, hadden zich onlangs nog gevoegd de gevaren van een ontzettenden schok in het geldelijke en in den handel. Nu waren al die gevaren verdwenen. Er was vrede zoowel van binnen als naar buiten. Het koningrijk had, na vele jaren in ergerlijke onderworpenheid te hebben doorgebragt, zijne vroegere plaats hernomen onder de eerste der Europesche magten. Vele verschijnselen wettigden de hoop, dat de omwenteling van 1688 de laatste in ons land zou zijn geweest. De aloude staatsregeling schikte zich, door eene natuurlijke, trapsgewijze en vreedzame ontwikkeling, meer naar de behoeften eener hedendaagsche maatschappij. Reeds bestonden vrijheid van godsdienstbelijdenis en vrijheid in beraadslaging, en wel in eene mate, in vroegere eeuwen ongekend. De geldsomloop werd tot evenwigt gebragt. Het openbaar vertrouwen herstelde zich, handel en nijverheid ontvingen nieuw leven. De schatkamer was ten hoogsten toe gevuld. Alom vertoonde zich een zekere verbetering van toestand, opbeuring, van de Koninklijke beurs tot de meest afgelegen dorpjes, in de gebergten van Wallis tot in de moerassen van Lincoln-Shire. De landbouwer, de herder, de arbeiders in de steenkolengroeven van Northumberland, de wevers van Norwich en de metaalwerkers van Birmingham gevoelden die verandering, zonder dat zij zich daarvan rekenschap wisten te geven, en de behoorlijke bedrijvigheid in iedere zeehaven en marktplaats gaf niet onduidelijk te kennen, dat een gelukkiger tijdperk was aangebroken."

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwb., Zaturdag, 22 December 6¾ ure. LA JUIVE, opéra en cinq actes.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 21 December 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	62 3/16	1/4	3/16
Dito dito 1844.	3	73 9/16	—	—
Dito dito 1844.	4	92 9 16	3/4	11/16
O. I. L. 1844 . . .	4	—	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89 1/2	5/8	—
Hand.-maats.	4 1/2	128 1/2	—	—
BELGIE. certific. bij *Rotschild*. . .	2 1/2	—	—	—
RUSL. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	99 7/8	100	99 5/8
Dito 1828—1829 . .	5	—	—	—
Insch. in Assign. . .	6	—	—	—
Cert. van dito. . . .	6	—	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	80 1/2	—	—
Hope en C°. 1840.	4	75 1/4	—	—
Stieglitz.	4	74	—	—
dito 1854.	5	79 1/4	5/16	—
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	85 3/4	—	—
POLEN. Certific. . . .	4	—	—	—
Aand. Lot. fl. 500.		—	—	—
SPANJE. Nieuwe . .	1 1/4	20 7/8	21 1/8	21
Buitenl.	3	39 1/4	—	—
Binnenl. 6/m. . . .	3	34	1/4	1/4
Cert. Coup.		4 3/4	—	—
Amortisable		7 7/16	—	—
PORTUG. Lond. . . .	3	42 1/4	3/8	5/16
OOSTENR. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	63 7/8	64	—
Dito 1849—1854. .	5	73 3/4	—	—
Dito Zilv. Nation. .	5	67 1/8	3/16	1/8
Dito 1847—1852. .	2 1/2	32 7/8	33	—
PRUISS. Lot. 1854. .	3 1/2	—	—	—
BRAZ. Lond. 1824. .	5	—	—	—
PERU „	4 1/2	—	—	—
MEXICO „	3	18 1/16	1/8	—
GREN. „	2 3/4	19 1/8	—	—
Uitgestelde.		6 3/4	—	—
ECUAD. Lond. . . .		—	—	—
VENEZ. „ . . .	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Beurs onveranderd; Spanje en Portugal door realisatie iets lager; Metalliek beter.

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid.	3	pCt.	88 5/8 à —
Spanje.	1 1/4	„	21 3/4 à —
Mexico	3	„	19 3/4 à —

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2	pCt. fr.	—
„ „	3	„	65.00
Spanje	3	„	35
„	1 1/4	„	21 1/2

WEENEN, 21 Dec.

Metalliek	5 pCt.	74 3/8
Nationaal	5 „	77 5/8
Wissel London	„	10.48
Zilver	„	11 1/2

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.